

Aan: De Vaste Commissie Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer
In afschrift aan: Wordvoerders Emancipatie van de Tweede Kamer

Amsterdam, 6 augustus 2022

Betreft: Plenaire behandeling wet wijziging geslachtsvermelding (35 825) - suggesties TNN, NNID en COC

Geachte woordvoerders Personen- en Familierecht en LHBTI-emancipatie,

Acht jaar geleden maakte de wetgever een einde aan verplichte sterilisatie en lichamelijke aanpassing als voorwaarden voor het wijzigen van de geslachtsvermelding op de geboorteakte. Daarmee kwam een einde aan een internationaal erkende schending van de mensenrechten van transgender en intersekse personen.¹ Binnenkort heeft u opnieuw een historische kans om de mensenrechten van transgender en intersekse personen in Nederland te verbeteren, wanneer u spreekt over de wet Wijziging Geslachtsvermelding die vorig jaar werd ingediend door minister Dekker (Rechtsbescherming, VVD).

- **We verzoeken u om vóór dit wetsvoorstel (35 825) te stemmen.**

Dit wetsvoorstel doet meer recht aan het mensenrecht op zelfbeschikking van trans en intersekse personen. Zo is het positief dat de *eigen verklaring* van een persoon in de plaats komt van de deskundigenverklaring die nu nog vereist is voor wijziging van de geslachtsvermelding. Ook is het goed dat mensen onder de 16 jaar hun geslachtsvermelding volgens dit voorstel in beginsel kunnen wijzigen, al beschouwen wij de gang naar de rechter daarbij als onnodig en onwenselijk. Het voornemen uit de Nota naar aanleiding van het verslag om de transgender man die een kind baart te registreren als 'ouder uit wie het kind is geboren', is een belangrijke vooruitgang voor transgender (wens)ouders. De Nota van wijziging regelt dat een bijzonder curator kinderen bij de rechter bijstaat als zij geen steun krijgen van hun ouders. Dat biedt hoop aan kinderen die er anders alleen voorstaan. Verder is het gunstig dat mensen hun geslachtsvermelding voortaan ook in hun woonplaats kunnen laten wijzigen en daarvoor niet meer naar hun geboorteplaats hoeven.

Het belang van deze wet

Het is enorm belangrijk dat de geslachtsregistratie het geslacht en daarmee de genderidentiteit van trans en intersekse personen erkent. Het voorkomt bureaucratisch geweld, zoals Human Rights Watch het noemt.² In het ziekenhuis, bij de GGD-teststraat, bij het identificeren als je een pakketje ophaalt, op school of aan de grens: je kunt zijn wie je echt bent zonder de constante angst voor discriminatie of vernedering als gevolg van papieren of registraties met een onjuiste geslachtsvermelding.

De introductie van de *eigen verklaring* maakt een einde aan de stigmatiserende en betuttelende deskundigenverklaring. De tijd dat men dacht dat trans personen aan een stoornis lijden, ligt achter ons.³ Er is geen enkele reden om wilsbekwame mensen te laten beoordelen door zogenaamd deskundige artsen of

---

¹ Zie bijvoorbeeld: Human rights and gender identity, Raad van Europa, Commissaris voor de Mensenrechten, 2009.

² Controlling Bodies, Denying Identities, Human Rights Violations against Trans People in the Netherlands. Human Rights Watch, 2011.

³ Ook de Wereldgezondheidsorganisatie van de Verenigde Naties heeft het transgender-zijn op 18 juni 2018 als psychische stoornis geschrapt van haar officiële lijst van ziekten.

psychologen, terwijl het hier gaat om een administratieve wijziging. Trans en intersekse mensen zijn uitstekend zelf in staat te beoordelen of en waarom zij een wijziging van de geslachtsvermelding wensen.

Dat erkennen ook de Raad van Europa, de Europese Commissie, het Europees Parlement, de Yogyakarta Principles en de VN-rapporteur voor de Mensenrechten van LHBTI-personen: een eenvoudige en laagdrempelige procedure voor wijziging van de geslachtsvermelding gebaseerd op zelfbeschikking is een mensenrecht.⁴

Uit de WODC-evaluatie die de regering liet uitvoeren van de huidige Transgenderwet⁵ blijkt dat een systeem zonder deskundigenverklaring, waarin de *eigen verklaring* bepalend is, prima uitvoerbaar is en niet tot problemen leidt. Zo'n systeem bestaat al in de landen die in de evaluatie zijn onderzocht (Noorwegen, Ierland, Malta en Argentinië). Uit de evaluatie blijkt ook dat de deskundigenverklaring niet meer op draagvlak kan rekenen, ook niet bij de deskundigen die de verklaringen nu afgeven. Dat laatste werd recent weer bevestigd door onderzoek van NRC Handelsblad.⁶ Experts van drie academische genderpoli's en twee grote ggz-instellingen zeggen in die krant dat ze geen meerwaarde zien in de deskundigenverklaring. Een psycholoog van het Radboudumc noemt afschaffing van de verklaring 'winst'.

Voorstellen voor verbetering

Met een aantal verbeteringen wordt dit wetsvoorstel van nog grotere betekenis voor de mensenrechten van transgender, intersekse en non-binaire personen in Nederland. Transgender Network Nederland, de Nederlandse organisatie voor Seksediversiteit (NNID) en COC Nederland stellen de volgende verbeteringen voor, die we hieronder toelichten:

1. **Een administratieve procedure onder de 16 jaar**
2. **Herhaalde wijziging zonder rechter**
3. **Erkenning van transgender ouderschap**
4. **Optie van een nieuwe geboorteakte**
5. **Toegankelijke procedures met buitenlandse akte en vanuit het buitenland met Nederlandse akte**
6. **Een X voor ieder die dat wenst**
7. **De mogelijkheid van art. 1:19d en 1:24 BW voor intersekse personen behouden**

1. Een administratieve procedure onder de 16 jaar

Tachtig procent van de transgender kinderen wil hun geslachtsvermelding wijzigen vóór hun 16^e levensjaar.⁷ Ze willen zonder zorgen op schoolreis en met hun ouders mee op vakantie naar het buitenland, geen gedoe met diploma's en schooladministratie en geen vervelende opmerkingen bij de dokter of de tandarts. Ook volgens een ruime meerderheid van de ouders van trans kinderen was het beter geweest als de geslachtsvermelding

---

⁴ Parlementaire assemblee van de Raad van Europa, resolutie 2048 (2015), Discrimination against transgender people in Europe (<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=21736>); Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality, Europese Commissie, juni 2020, p. 207 (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/legal_gender_recognition_in_the_eu_the_journeys_of_trans_people_towards_full_equality_sept_en.pdf); European Parliament resolution of 24 June 2021 on the situation of sexual and reproductive health and rights in the EU, in the frame of women's health (2020/2215(INI)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0314_EN.html); The Yogyakarta Principles, Principle 3 (http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2016/08/principles_en.pdf); The Yogyakarta Principles plus 10, Principle 31 (http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf); United Nations, The law of inclusion, Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity, Victor Madrigal-Borloz, p. 19.

⁵ Recht doen aan genderidentiteit; evaluatie drie jaar transgenderwet in Nederland 2014 – 2017. WODC, 2017

⁶ De V in je paspoort veranderen in een M? Daar ga je binnenkort zelf over. NRC Handelsblad, 14 juli 2022.

⁷ LHBTI-Kinderen in Nederland, COC Nederland 2013.

van hun kind eerder had kunnen worden aangepast omdat hun kind nu onnodig veel heeft geleden, zo blijkt uit de evaluatie van de huidige wet.⁸

Wijziging van de geslachtsvermelding bevestigt over het algemeen de situatie waarin kinderen al leven: het meisje dat nog geregistreerd staat als jongetje, leeft vaak al jaren als meisje en andersom. Trans kinderen zijn zich meestal al op zeer jonge leeftijd bewust dat het geslacht op de geboorteakte onjuist is; ongeveer de helft van de transgender kinderen weet dat al voor het 10e levensjaar.⁹

Het komt zelden voor dat transgender kinderen zich ‘bedenken’ en weer gaan leven in het geslacht waarmee ze bij geboorte geregistreerd stonden. Dat gebeurt slechts in 2,5 procent van de gevallen. Dit blijkt uit recent verschenen onderzoek van o.a. de Amerikaanse Princeton Universiteit.¹⁰ Het gaat om één van de eerste grootschalige en langdurige onderzoeken naar dit onderwerp. De veronderstelling dat trans kinderen zich regelmatig zouden ‘bedenken’, zoals ook in het kader van dit wetsvoorstel door sommigen is betoogd, is dus feitelijk onjuist. In het zeldzame geval dat kinderen hun registratie wel zouden willen terugwijzigen is het natuurlijk beter om dat zo eenvoudig mogelijk te maken, dus zonder rechterlijke tussenkomst.

De rechterlijke tussenkomst vormt een onnodige en onwenselijke beperking van het zelfbeschikkingsrecht, die strijdig is met het belang van het kind en schadelijk is voor de acceptatie van genderdiversiteit onder alle kinderen.

Uit wetenschappelijk onderzoek is bekend dat bevestiging van het geslacht en gebruik van de gewenste voornaam het psychisch welzijn van transgender kinderen sterk verbetert. Kinderen die deze bevestiging niet krijgen hebben meer kans op depressie, angsten en suïcidegedachten. Het ontmoedigen van de genderexpressie van kinderen kan levenslange negatieve gevolgen hebben.¹¹

De overheid dient daarom het goede voorbeeld te geven en de genderidentiteit van kinderen die dat wensen te bevestigen. Hoge drempels voor het wijzigen van geslachtsvermelding, zoals een rechtelijk oordeel, zijn ongewenst. Het kan terughoudendheid tegenover de genderidentiteit van het kind normaliseren, alsof het een fase is. Dat strookt niet met de recente woorden van minister Kuipers, die schrijft: ‘[D]e persoonlijke ontwikkeling van kinderen en jongeren mag niet worden geschaad door opvattingen die hun genderidentiteit op impliciete of expliciete wijze in twijfel proberen te trekken’.¹²

Het is bovendien onduidelijk waar de rechter op zou moeten toetsen. Ouders, verzorgers en kinderen zijn prima in staat om samen een goede beslissing te nemen. Zoals ouders ook een steunende en veilige omgeving kunnen creëren waarin het kind zichzelf kan zijn. Samen met het kind kunnen ze de gevolgen uitstekend overzien, beter dan een rechter die slechts beperkte kennis van het kind en de materie heeft. Een tienjarig transgender meisje legde dat onlangs treffend uit aan een Kamerlid¹³: “Ik zou heel zenuwachtig worden als ik naar een rechter moet. Want die kent mij niet. Hij kan ook ‘nee’ zeggen en dat zou ik heel erg vinden.” Wij beschouwen de procedure via de rechter als disproportioneel en niet in het belang van het kind.

---

8 Recht doen aan genderidentiteit. WODC, 2017, p. 62.

9 Worden wie je bent, SCP 2012 (p.92)

10 Gender Identity 5 Years After Social Transition, Olson et al., Pediatrics, Official Journal of the American Academy of Pediatrics, 2022.

11 S.T. Russel et. al., 2018, Chosen Name Use Is Linked to Reduced Depressive Symptoms, Suicidal Ideation, and Suicidal Behavior Among Transgender Youth. Journal of Adolescent Health 63(4); Kelley Winters et al., 2018, Learning to listen to trans and gender diverse children: A Response to Zucker (2018) and Steensma and Cohen-Kettenis (2018).

12 Kamerstuk 2022Z10163, Antwoord op vragen van het lid Sylvana Simons over antitransgenderflyers bij GGD's, huisartsenpraktijken en apotheken. Antwoord schriftelijke vragen door ministers Kuipers en Dijkgraaf, 7 juli 2022.

13 Geanonimiseerd i.v.m. privacy, gegevens bekend bij TNN.

De regering stelt dat de wijziging van de geslachtsvermelding ingrijpend is, terwijl het gaat om een administratieve wijziging, die voor een kind niet ingrijpender – en even belangrijk – is als voor een volwassene. Alle organisaties die in Nederland opkomen voor de belangen van transgender- en interseks kinderen en hun ouders, zijn van mening dat wijziging van de geslachtsvermelding voor kinderen onder de 16 jaar zonder tussenkomst van de rechter mogelijk moet worden. De keuze van de regering voor de rechterlijke procedure is ingegeven door de mening van enkele *medisch* deskundigen. Het ondergeschikt maken van de deskundigheid van belangenorganisaties en ouders en kinderen zelf aan een medisch oordeel is een stap terug in de tijd.

In landen als Argentinië en Noorwegen kunnen kinderen onder de 16 jaar hun geslachtsvermelding al wijzigen zonder tussenkomst van de rechter. Ook de VN-rapporteur voor de mensenrechten van LHBTI-personen roept staten op om wijziging van de registratie voor minderjarigen eenvoudig mogelijk te maken.¹⁴ Verder pleiten het VN Kinderrechtencomité, Raad van Europa en anderen sinds 2017 samen voor een snelle en toegankelijke procedure voor juridische erkenning van de genderidentiteit van kinderen. Dat beginsel is ook neergelegd in de door Nederland onderschreven Yogyakarta Principles.¹⁵

Ter versterking van het wetsvoorstel stellen wij daarom voor dat voor kinderen onder de 16 jaar dezelfde snelle en toegankelijke administratieve procedure voor wijziging van de geslachtsvermelding gaat gelden als voor volwassenen. Dus op basis van de eigen verklaring van kind en ouders/verzorgers en zonder tussenkomst van de rechter. Om wijziging van de registratie voor mensen onder de 16 jaar zonder rechterlijke tussenkomst mogelijk te maken heeft Kamerlid Van Ginneken een amendement ingediend (35 825, nr. 12).

- ***We stellen voor dat u het wetsvoorstel zo aanpast dat kinderen onder de 16 jaar hun geslachtsvermelding bij de burgerlijke stand zonder rechterlijke tussenkomst kunnen wijzigen, bijvoorbeeld op de wijze zoals voorgesteld in het amendement-Van Ginneken.***

2. Herhaalde wijziging zonder rechter

Voor het meermaals wijzigen van de geslachtsvermelding is volgens ons geen uitzonderingsregel nodig. Een procedure via de rechter is een inbreuk op het zelfbeschikkingsrecht van de enkele persoon die een derde wijziging nodig heeft. Op dit moment komt een tweede wijziging al vrijwel nooit voor. Dat geldt ook voor andere landen, inclusief Noorwegen, waar de tweede en volgende wijziging op exact op dezelfde manier is geregeld als de eerste (met een administratieve procedure zonder deskundigenverklaring of rechterlijke tussenkomst).¹⁶ De zeldzame keer dat mensen hun registratie wel herhaald wijzigen, heeft dat vaak te maken met schrijnende persoonlijke omstandigheden. Zo kan het zijn dat de persoon in kwestie de vermelding als man of vrouw eigenlijk niet als passend ervaart omdat die persoon non-binair of genderfluïde is. Ook voelen mensen zich bijvoorbeeld door schrijnende sociale of juridische omstandigheden genoodzaakt om weer te gaan leven volgens het bij de geboorte toegewezen geslacht. Het is buitenproportioneel om deze zeer kleine groep mensen een gang naar de rechter op te leggen.

- ***Maak de herhaalde wijziging (na een tweede wijziging) mogelijk zonder tussenkomst van de rechter.***

---

¹⁴ The law of inclusion; Verenigde Naties, 3 juni 2021.

¹⁵ Embrace diversity and protect trans and gender diverse children and adolescents, Joint statement, UN Committee on the Rights of the Child (CRC), UN Committee against Torture (CAT), Council of Europe e.a., 16/05/2017 (<https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/embrace-diversity-and-protect-trans-and-gender-diverse-children-and-adolescents>); The Yogyakarta Principles plus 10, Principle 31 (http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf).

¹⁶ Recht doen aan genderidentiteit; WODC, 2017 (o.a. p. 60)

3. Erkenning van transgender ouderschap

Tot acht jaar geleden was het feitelijk onmogelijk voor transgender personen om na hun wijziging van de geslachtsvermelding een kind te baren of verwekken. Als voorwaarde voor wijziging van de geslachtsvermelding gold immers dat je onherstelbaar onvruchtbaar moest zijn.

Terecht bood de Nederlandse staat in 2021 excuses aan voor deze mensonterende voorwaarde. Die excuses, en de wet die sinds 2014 geldt, betekenen terechte erkenning van het feit dat er trans en interseks personen zijn die een kind kunnen baren of verwekken. We waarderen het dat de regering heeft toegezegd dat de trans man die een kind baart niet langer geregistreerd zal staan als 'moeder' maar als 'ouder uit wie het kind is geboren'.

Maar er is meer nodig ter erkenning van transgender en interseks ouderschap. Zo verliest de transgender vrouw die getrouwd is met een vrouw nu nog de mogelijkheid om van rechtswege ouder te worden wanneer diens geslachtsvermelding wijzigt van m naar v. Alsof die persoon ineens niet meer de verwekker van het kind is of *kan* zijn. Vóór wijziging van de geslachtsvermelding wordt verondersteld dat deze persoon de 'vader' is, die binnen het huwelijk ouderschap van rechtswege krijgt. Na wijziging van de geslachtsvermelding vervalt die ouderschapsveronderstelling. Dat terwijl het wel of niet kunnen verwekken¹⁷ los staat van de het wijzigen van de geslachtsvermelding. Trans vrouwen en non-binaire personen bij wie bij de geboorte het mannelijk geslacht is geregistreerd *kunnen* een kind verwekken. Dat hoort de wet te erkennen. Zij moeten na wijziging van de geslachtsvermelding moeder of ouder van rechtswege kunnen worden.

Verder bepleiten wij dat het familierecht in het algemeen genderinclusief geformuleerd wordt. Dat kan bijvoorbeeld door de voorstellen van de Staatscommissie Herijking ouderschap¹⁸ voor een seksneutraleer familierecht over te nemen (o.a. door ontstaan van het ouderschap zoals nu geregeld in art. 1:198-199 BW seksneutraleer te omschrijven). Bij het commissiedebat van 23 maart jl. zegde de minister van Rechtsbescherming hierover na het zomerreces een inventarisatie toe;¹⁹ onbekend is hoe het daar mee staat.

- ***Laat trans personen die kunnen verwekken de mogelijkheid behouden om na wijziging van de geslachtsvermelding van rechtswege ouder te worden.***
- *Vraag de minister het familierecht meer genderinclusief te formuleren, in lijn met zijn toezegging uit het commissiedebat van 23 maart jl.*

4. Een optie voor een nieuwe geboorteakte

Wij bepleiten dat iedereen die dat wenst de mogelijkheid krijgt om na wijziging van de geslachtsvermelding inschrijving van een nieuw opgemaakte geboorteakte te verzoeken waarop het juiste geslacht vermeld staat. Volgens de huidige Transgenderwet is de genderidentiteit van een persoon leidend bij de vermelding van geslacht door de overheid. De vermelding die bij de geboorte is genoteerd, is slechts een veronderstelling van het geslacht. Bij transgender personen is de genderidentiteit na de geboorte niet gewijzigd, maar de veronderstelling van het geslacht was onjuist waardoor het verkeerd is geregistreerd. De genderidentiteit van deze mensen *is* man, vrouw of non-binair en dat is ook altijd zo geweest. Een nieuwe akte met daarop de juiste geslachtsvermelding is voor veel trans en interseks personen dan ook een adequatere weergave van de werkelijkheid dan de toevoeging van een latere vermelding die nu de regel is.

- ***Bied iedereen die dat wenst de mogelijkheid van een nieuwe geboorteakte.***

¹⁷ Of het instemmen met verwekking door eigen zaad.

¹⁸ Kind en Ouders in de 21ste eeuw; Rapport van de Staatscommissie Herijking ouderschap, o.a. p.495.

¹⁹ Kamerstuk 33 836, nr. 69, p. 24.

5. Toegankelijke procedures bij buitenlandse akte en Nederlandse akte vanuit het buitenland

Wijziging van de geslachtsvermelding moet toegankelijker worden voor personen met een buitenlandse geboorteakte die in Nederland verblijven en voor Nederlanders die in het buitenland en op de BES-eilanden verblijven. Uit evaluatie van de huidige transgenderwet door zowel WODC als TNN blijkt dat wijziging van de geslachtsvermelding voor deze groep mensen vaak bijzonder ingewikkeld is.²⁰ Mensen die in het buitenland zijn geboren, moeten hun buitenlandse geboorteakte in Nederland laten inschrijven om hun geslachtsvermelding te kunnen wijzigen. Dat is vaak vrijwel onmogelijk voor veel transgender vluchtelingen en anderen die niet naar hun geboorteland terug kunnen of willen vanwege hun eigen veiligheid. Het verkrijgen van een vervangende akte via de rechter doet afbreuk aan de gedachte van de wet om wijziging van de geslachtsregistratie laagdrempelig te maken. Naast de buitenlandse geboorteakte wordt mensen ook regelmatig gevraagd om de huwelijksakte van hun ouders, terwijl onduidelijk is of dat werkelijk een vereiste is voor deze procedure en daar vaak nog moeilijker aan te komen is.

Op dit moment is het ook voor Nederlandse transgender personen in het buitenland nog moeilijk om hun geslachtsvermelding te wijzigen, o.a. omdat ze een Nederlandse deskundigenverklaring nodig hebben. We stellen voor dat in de nieuwe procedure de bevestiging in persoon van de wijziging van de geslachtsvermelding ook op ambassades en consulaire posten in het buitenland kan worden gedaan.

Nederlandse transgender personen kunnen bovendien te maken krijgen met gebrek aan erkenning van hun nieuwe geslachtsvermelding in andere (EU) landen. We stellen voor dat Nederland in de EU en internationale gremia pleit voor wederzijdse erkenning van de genderidentiteit. Tenslotte is wijziging van de geslachtsvermelding nu nog niet mogelijk in Caribisch Nederland (de BES eilanden). We verzoeken u de regering te vragen om de nieuwe wetgeving ook daar snel in werking te laten treden.

- **Onderzoek hoe wijziging van de geslachtsvermelding toegankelijker kan voor mensen met een buitenlandse geboorteakte.**
- **Biedt Nederlanders in het buitenland een toegankelijke procedure voor wijziging van de geslachtsvermelding.**
- **Dring in de EU en internationale gremia aan op wederzijdse erkenning van wijzigingen van de geslachtsvermelding.**
- **Regel met de aanstaande aanpassing van het burgerlijk wetboek van de BES-eilanden direct de nieuwe procedure voor wijziging van de geslachtsvermelding.**

6. Een X voor ieder die dat wenst

Ongeveer 4 procent van de Nederlanders identificeert zich niet eenduidig met het geboortegeslacht.²¹ Ze zijn bijvoorbeeld non-binair. De 'v' of 'm' op hun documenten bezorgt mensen tal van vernederende situaties in het dagelijks leven. Daarnaast wijzen veel mensen bemoediging van de overheid met hun geslacht af. Zij vinden dat hun geslacht een privékwesitie is die niet thuishoort in het paspoort en andere overheidsregistraties, net zomin als seksuele oriëntatie en medische gegevens.

Wij vinden dat het voor iedereen mogelijk moet worden om zonder tussenkomst van de rechter bij de burgerlijke stand de officiële geslachtsvermelding te laten doorhalen met een X. De behoefte daaraan neemt in onze achterban zichtbaar toe. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de duizenden ondertekeningen van de petitie 'Het is tijd voor een X'.²² Een omslachtige gang naar de rechter is nu nog de enige mogelijkheid om een X in het paspoort te krijgen, terwijl wijziging van de vermelding van *v* in *m* of andersom al jaren geen rechterlijke tussenkomst vereist.

²⁰ Recht doen aan genderidentiteit. WODC, 2017 (o.a. p. 66).

²¹ Gender Identities and Gender Dysphoria in the Netherlands, Lisette Kuyper & Ciel Wijsen, Archives of Sexual Behavior, 16 juli 2013

²² [Petities.nl/petitions/het-is-tijd-voor-een-x](https://petities.nl/petitions/het-is-tijd-voor-een-x)

Rechtshandelingen roepen de wetgever al sinds 2018 op om dit wettelijk te regelen. Zo stelde de Limburgse rechtbank dat jaar: 'dat de beleving noch man noch vrouw als zodanig in de akten van de burgerlijke stand opgetekend zou moeten kunnen worden door de vermelding van bijvoorbeeld een X [...]. Het is aan de wetgever om hierin keuzes en wetgeving te maken.'²³ In de Nota naar aanleiding van het verslag noemt de regering vijftien soortgelijke rechterlijke uitspraken. De regering benoemt daar ook de behoefte aan deze optie in de uitvoeringspraktijk van de burgerlijke stand.²⁴

De VN-rapporteur voor de mensenrechten van LHBTI-personen roept staten op om wettelijke erkenning te bieden aan non-binaire identiteiten en datzelfde geldt voor de door Nederland onderschreven Yogyakartabeginselen.²⁵ In landen als Australië, Nieuw-Zeeland, India en Nepal bestaat deze optie al.²⁶ Iedereen de mogelijkheid bieden om, zonder tussenkomst van de rechter, de geslachtsvermelding in officiële documenten zoals het paspoort te laten doorhalen met een 'X', maakt onderdeel uit van het Regenboog Stembusakkoord 2021. Dit akkoord is door 10 partijen in de Tweede Kamer getekend en zal volgens het coalitieakkoord 2021-2025 worden uitgevoerd.²⁷ Kamerlid Lisa van Ginneken (D66) maakte in juni bekend dit met een initiatiefwetsvoorstel te willen regelen.²⁸ Voor ons staat voorop dat deze mogelijkheid snel moet worden gecreëerd. We vragen u om daar in het plenaire debat op aan te dringen. Daarop vooruitlopend vragen we u om bij de regering te pleiten voor bevordering van maatschappelijke erkenning van de X als alternatief voor de geslachtsvermelding.

- ***Maak doorhalen van de geslachtsvermelding op de geboorteakte mogelijk, resulterende in een X op het paspoort.***
- ***Bevorder maatschappij-brede erkenning van de X als alternatief voor geslachtsvermelding, om te beginnen in uitvoeringspraktijk van bevolkingsonderzoek, zorgverzekeraars en pensioenfondsen.***

7. Behoud de mogelijkheden van art. 1:19d en 1:24 BW voor intersekse personen

Het is noodzakelijk dat de huidige mogelijkheden tot het openlaten of wijzigen van de geslachtsvermelding voor intersekse personen behouden blijven, naast de mogelijkheden die het wetsvoorstel biedt. Artikel 1:19d BW biedt de mogelijkheid om de geslachtsregistratie van intersekse kinderen uit te stellen en open te laten zolang dit nodig of wenselijk is. Hoewel de meeste intersekse personen zich identificeren als man of vrouw, is voor een klein maar relevant deel van de intersekse personen blijvend openlaten of wijzigen van de geslachtsregistratie noodzakelijk. De geslachtsregistratie van intersekse personen kan ook berusten op een misslag, waarbij gebruik gemaakt kan worden van art. 1:24 BW om deze misslag te corrigeren. Hierbij bestaat de mogelijkheid om een nieuwe geboorteakte op te laten maken. We waarderen het dat de regering in de nota naar aanleiding van het verslag aangeeft dat de mogelijkheid van art. 1:19d en 1:24 BW voor intersekse personen behouden blijft.

- ***Spreek als Tweede Kamer uit dat de mogelijkheden van art. 1:19d en 1:24 BW voor intersekse personen behouden dienen te blijven.***

Spookbeelden

De afgelopen tijd werden in de media pijnlijke spookbeelden opgeroepen over de gevolgen die deze wet zou hebben voor niet-transgender (cisgender) vrouwen in bijvoorbeeld kleedkamers en toiletten. Voor die spookbeelden ontbreekt elke geloofwaardige grondslag. De VN-rapporteur voor de mensenrechten van LHBTI-

²³ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBLIM:2018:4931>

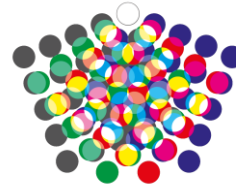
²⁴ Kamerstuk 35 825, nr. 7, p. 27.

²⁵ The law of inclusion; Verenigde Naties, 3 juni 2021 (o.a. p.19); The Yogyakarta Principles plus 10, Principle 31 (http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf)

²⁶ M/V en verder, WODC 2014 (p. 49).

²⁷ <https://www.coc.nl/politiek-2/lijsttrekkers-tekenen-stembusakkoord-met-het-coc>; Coalitieakkoord 2021 – 2025.

²⁸ <https://www.transgendernetwerk.nl/belangenorganisaties-willen-snel-x-in-paspoort/>

NNID
NEDERLANDSE ORGANISATIE
VOOR SEKSE DIVERSITEIT

personen stelt in glasheldere bewoordingen dat er *geén bewijs* is voor dergelijke beweringen. Het gaat volgens hem slechts om anekdotes die meestal gegrond zijn op diepgaande en discriminerende stereotypen over trans- en genderdiverse mensen en in het bijzonder over trans vrouwen.²⁹ Ook uit de evaluatie van de huidige transgenderwet door het WODC in opdracht van de regering blijkt dat deze veronderstelde problemen helemaal niet aan de orde zijn in landen waar trans personen zonder deskundigenverklaring hun geslachtsvermelding kunnen wijzigen. Mainstream vrouwenorganisaties als Women Inc. en Atria zijn dan ook solidair met trans personen. Ze zijn vóórstander van deze wet en geloven niet in de spookbeelden. Wat overigens wél aan de orde is, is dat trans personen tot zeven keer vaker dan gemiddeld te maken krijgen met (bedreiging met) mishandeling en dat bijna de helft (42%) het afgelopen jaar gediscrimineerd is of andere negatieve reacties kreeg.³⁰ Laten we niet accepteren dat er schijntegenstellingen worden opgeroepen tussen (cisgender) vrouwen en transgender personen. Laten we samen werken aan veiligheid en mensenrechten voor álle vrouwen, transgender, cisgender en intersekse.

Conclusie

We hopen dat u vóór dit wetsvoorstel stemt en onze voorstellen tot verbetering overneemt. Zo zetten we samen een belangrijke nieuwe stap naar verbetering van de mensenrechten in Nederland en naar een diverse en inclusieve samenleving waar iedereen zichzelf kan zijn, ongeacht geslachtskenmerken, genderidentiteit, genderexpressie of welke grond dan ook.

Met vriendelijke groet,

Brand Berghouwer, *voorzitter TNN*

Inge Intven, *voorzitter NNID*

Astrid Oosenbrug, *voorzitter COC Nederland*

---

²⁹ The law of inclusion; Verenigde Naties, 3 juni 2021 (o.a. p.10).

³⁰ Worden wie je bent, SCP 2012 (p.11); Overal op je hoede, TNN 2018